ΜΙΑ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

(εκεί που η πεζογραφία συναντά το ρεμπέτικο)

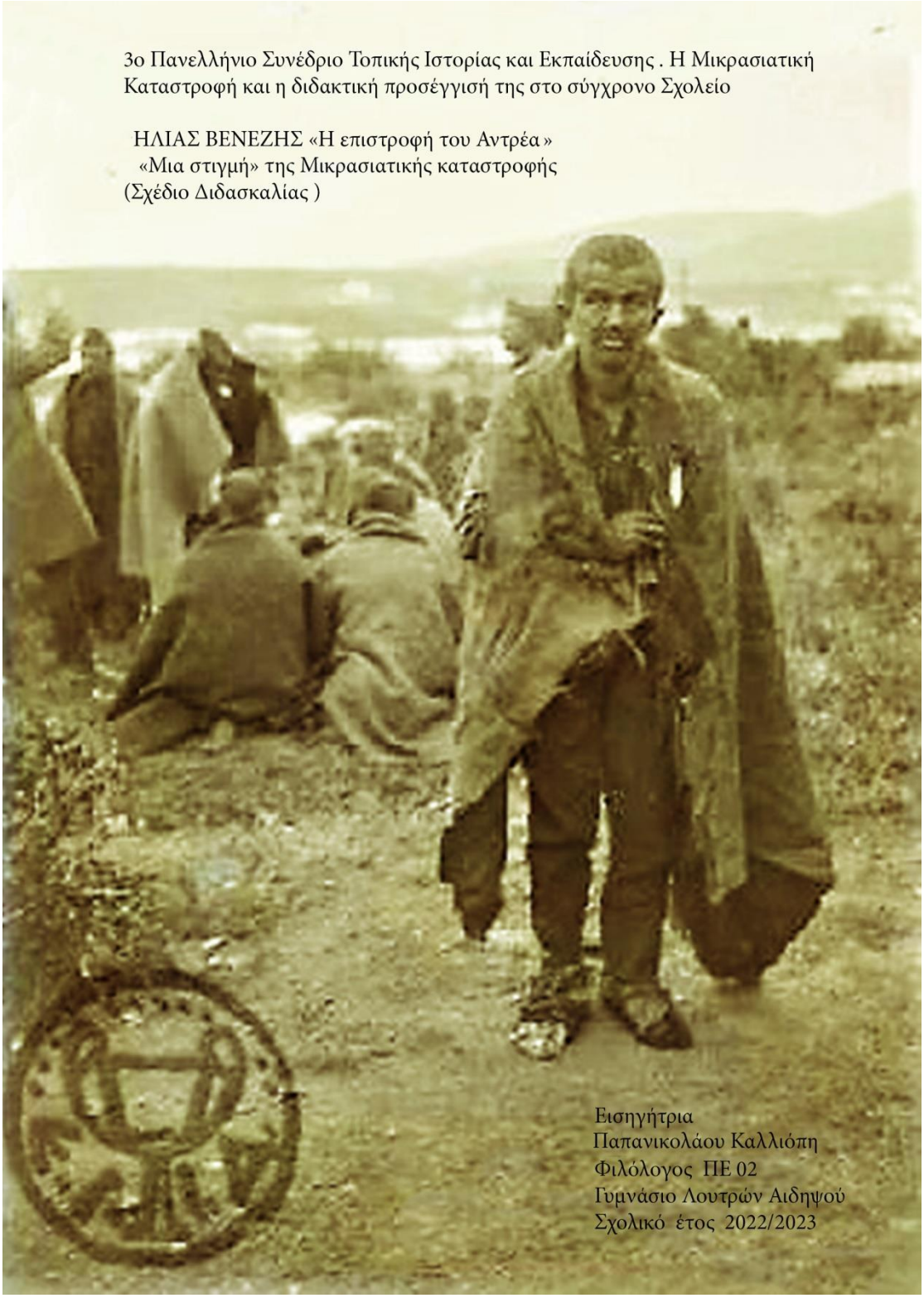
3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Τοπικής Ιστορίας και Εκπαίδευσης . Η Μικρασιατική Καταστροφή και η διδακτική προσέγγισή της στο σύγχρονο Σχολείο
ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ «Η επιστροφή του Αντρέα »
«Μια στιγμή» της Μικρασιατικής καταστροφής
(Σχέδιο Διδασκαλίας)
Εισηγήτρια
Παπανικολάου Καλλιόπη
Φιλόλογος ΠΕ 02
Γυμνάσιο Λουτρών Αιδηψού
Σχολικό έτος 2022/2023

ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Η. ΒΕΝΕΖΗ «Η επιστροφή του Αντρέα» «Μια στιγμή» της Μικρασιατικής καταστροφής

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ-ΣΧΟΛΕΙΟ: Παπανικολάου Καλλιόπη ΠΕ 02, Γυμνάσιο Λουτρών Αιδηψού

ΤΑΞΗ: Β΄ Γυμνασίου, τμήμα 2ο

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ: Τρεις διδακτικές ώρες

ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ: Ιστορία και Λογοτεχνία

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟΥ:

Η συγκεκριμένη επιλογή έλαβε υπόψη τα ακόλουθα:

1. Το κείμενο είναι βατό και ευσύνοπτο.
2. Οι μαθητές/τριες έχουν διδαχθεί αυτή αλλά και την προηγούμενη σχολική χρονιά και άλλα κείμενα που εντάσσονται στην ευρύτερη ενότητα των Μικρασιατικών.
3. Το κείμενο εκφράζει έντονα συναισθήματα, τα οποία υπηρετούν καλύτερα τον βασικό σκοπό του μαθήματος, προσφέρεται για λογοτεχνική ανάλυση και προσφέρει ποικίλα θέματα τόσο αναγνωστικής ανταπόκρισης όσο και δημιουργικής γραφής.
4. Ο ήρωας ήταν συνομήλικος με τους/τις μαθητές/τριες που διδάχθηκαν το κείμενο. Έτσι το μάθημα εντάχθηκε ομαλά στην ενότητα « Ιστορίες συνομηλίκων μας » η οποία δημιουργήθηκε και θα είναι αντικείμενο μελέτης για τους/τις μαθητές/τριες αυτή τη χρονιά. Θεματική της είναι η παιδική ηλικία και η βίωσή της από τελείως διαφορετικά πρόσωπα μέσα σε εντελώς διαφορετικές συνθήκες. Σημειωτέον ότι όλα τα κείμενα πραγματεύονται και το διαχρονικό φαινόμενο της αποδημίας (μετανάστευση-εκπατρισμός-προσφυγιά).

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Ως βασικός σκοπός ορίζεται η επαφή των μαθητών/τριών με ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα αντιπολεμικής λογοτεχνίας στο οποίο αποτυπώνεται «μια στιγμή» της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Οι στόχοι μπορεί να είναι *υπονοούμενοι*:

1. Βίωση έντονων συναισθημάτων (αγωνία για την τύχη των αγνοούμενων, νοσταλγία για τις χαμένες πατρίδες).
2. Συγκίνηση
3. Συναίσθηση του χρέους που επιβάλλει η απόκρυψη της αλήθειας
4. Προσδιορισμός δικής μας στάσης.

… αλλά και *έκδηλοι*:

1. Αναφορά στα περιστατικά
2. Απόδειξη της πραγματικότητας που περιγράφεται
3. Αιτιολόγηση της συμπεριφοράς του ήρωα
4. Εξαγωγή συμπερασμάτων
5. Άντληση διδαγμάτων

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Σύντομη ιστορική αναδρομή στα γεγονότα του 1922.

Αναφορά ορισμένων βιογραφικών-εργογραφικών πληροφοριών για τον Η. Βενέζη

Συνοπτική *παρουσίαση* της τριλογίας του συγγραφέα, απόσπασμα της οποίας αποτελεί το συγκεκριμένο κείμενό.

Στην *παρουσίαση* θα εφαρμοστεί η παραγωγική μέθοδος.

Στην *κυρίως διδασκαλία* θα προσεγγιστεί ερμηνευτικά το κείμενο με κύριο εργαλείο την κατευθυνόμενη συζήτηση (διαλεκτική μέθοδος).

Κατόπιν θα εφαρμοστεί η επαγωγική μέθοδος για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Τέλος, στην *αξιολόγηση του μαθήματος* θα γίνεις συνδυασμός της συγκριτικής μεθόδου (συσχετισμός αξιών και συμπεριφορών με το σήμερα) με την ομαδοσυνεργατική. Οι μαθητές/τριες θα συνεργαστούν πάνω σε συγκεκριμένες εργασίες δημιουργικής ανταπόκρισης.

Εποπτικά μέσα:

1.Σχολικό Εγχειρίδιο (Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου)

2.Φωτοτυπίες των φύλλων εργασίας.

3.Λογισμικό Παρουσιάσης

4.Λογισμικό επεξεργασίας κειμένου

5. Πίνακας

6. Προτζέκτορας για την προβολή α) του κειμένου και β) βασικών σημείων της ανάλυσης (σε power point)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1. ***Ανάγνωση του κειμένου*** από τη διδάσκουσα (προς αποφυγή εκφραστικών λαθών)

2. ***Απόδοση νοήματος*** από έναν ή περισσότερους μαθητές (εάν ο ένας δεν ανταποκριθεί ικανοποιητικά στη δραστηριότητα αυτή). Οι ερωτήσεις κατανόησης θα σχετίζονται με τον χώρο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, το σκηνικό, το κοινωνικό πλαίσιο και κυρίως το πρόβλημα (ή τα προβλήματα) που απασχολούν τα πρόσωπα και κατευθύνουν την δράση τους.

3. ***Ερμηνευτική προσέγγιση***

Μετά τον εντοπισμό αυτών των πληροφοριών οι μαθητές θα προσπαθήσουν *να αποδείξουν* την πραγματικότητα του περιστατικού.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

α) Απέχουν από την ιστορική πραγματικότητα όσα μας αναφέρει ο συγγραφέας;

β) Από πού άντλησε τις πληροφορίες του;

γ) Γνωρίζετε άλλους συγγραφείς που συγκινήθηκαν και εμπνεύστηκαν από τη Μικρασιατική Καταστροφή; (**Ονόματα συγγραφέων και έργων στον πίνακα**).

Κατόπιν θα προσπαθήσουν να *αιτιολογήσουν* τη συμπεριφορά του ήρωα μέσα από την ανάλυση του ψυχικού του κόσμου και ταυτόχρονα να αναγνωρίσουν το βασικό θέμα που απασχολεί τον λογοτέχνη.

<u>Α. (Ψυχολογικής ανάλυσης)</u>

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η ψυχολογική κατάσταση των προσφύγων τη στιγμή της συνάντησης; **(καταγραφή απαντήσεων στον Πίνακα)**

β) Ποία συναισθήματα προκάλεσε η παρουσία του αγνώστου; Γιατί; **(καταγραφή απαντήσεων στον Πίνακα**)

γ) Πώς αντιδρά ο ήρωας στις επίμονες ερωτήσεις των συμπατριωτών του; Γιατί; **(καταγραφή απαντήσεων στον Πίνακα)**

δ) Πως προσεγγίζει ο γιατρός το παιδί; Ο τρόπος αυτός είναι αποτελεσματικός;

ε) Ποια συναισθήματα πλημμυρίζουν την ψυχή του; **(καταγραφή απαντήσεων στον Πίνακα**).

Αιτιολογήστε τη συμπεριφορά των προσώπων αναλύοντας τα κίνητρα δράσης και τις επιλογές τους (**καταγραφή απαντήσεων στον Πίνακα**).

Διαβάστε το κείμενο και βρείτε δύο φράσεις που εκφράζουν τη στάση του λογοτέχνη απέναντι στον Αντρέα. (**καταγραφή απαντήσεων στον Πίνακα**).

Β. (Αισθητικής ανάλυσης)

Να εντοπίσετε σχήματα λόγου και να αξιολογήσετε το αποτέλεσμα που έχουν για τον αναγνώστη οι υφολογικές επιλογές του Βενέζη.

Γ. (Δομικής ανάλυσης)

Να παρουσιάσετε τις αφηγηματικές τεχνικές του κειμένου και τον σκοπό που αυτές επιτελούν.

4. ***Συμπεράσματα***

Να σχολιάσετε τη συμπεριφορά του Αντρέα. Σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε;

5. ***Ηθικό Δίδαγμα***

Το κείμενο μας διδάσκει ότι η έννοια της πατρίδας δεν είναι κάτι γενικό και αφηρημένο. Αντίθετα, πρόκειται για κάτι το συγκεκριμένο και απτό: για τα βιώματα της παιδικής ηλικίας, τους συγγενείς, τους φίλους μας, τη μητρική μας γλώσσα, το οικείο φυσικό περιβάλλον και την ύπαρξή μας μέσα σε αυτό.

Ποιο είναι το δικό μας χρέος;

α) Να θυμόμαστε πάντα την ιστορία μας

β) Να είμαστε πάντα έτοιμοι – όχι για εκδίκηση – αλλά για υπεράσπιση της πατρίδας μας.

γ) Ο εχθρός άλλαξε; Όχι. Το μαρτυρούν τα γεγονότα της Κύπρου, οι αεροπορικές παραβιάσεις, οι διαρκείς απειλές.

ΤΕΛΙΚΑ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ

ΦΥΛΛΟ Α΄(σκοπός: καλλιέργεια δημιουργικής γραφής)

Οι μαθητές/τριες καλούνται να συμπληρώσουν το κείμενο με μια σπονδυλωτή αφήγηση, έχοντας ως γνώμονα την εξής ερώτηση: «Τι να αφηγήθηκε ο Αντρέας στη μάνα του εκείνο το βράδυ;»

ΦΥΛΛΟ Β΄ (σκοπός: κινητοποίηση αναγνωστικής ανταπόκρισης)

Αφηγήσεις προγόνων όπως αυτές καταγράφηκαν από τα δισέγγονά τους.

ΦΥΛΛΟ Γ΄ (σκοπός: εξοικείωση με λογοτεχνικούς όρους)

Έξι πρόσωπα περιμένουν το βαπόρι…

(εφαρμόζοντας την διακειμενικότητα)

Τα Φύλλα μοιράστηκαν σε ομάδες μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια της τρίτης διδακτικής ώρας. Τα καλύτερα αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Σχολείου.

ΦΥΛΛΟ Α΄

«Τι να αφηγήθηκε ο Αντρέας στη μάνα του εκείνο το βράδυ;»

Πόση ώρα να πέρασε ; Και τι σημασία έχει ;
Βρίσκομαι επιτέλους στο σπίτι μας – στο καλύβι μας δηλαδή.
Όπου να' ναι θα με ρωτήσει. Φοβάμαι μην πάθω πάλι αυτό που έπαθα με τον γιατρό. Όχι, όχι. Πρέπει να φανώ γενναίος. Δεν θα μάθει ποτέ για το νούμερο 31328, ούτε για το ξύλο, ούτε για τα αναθεματισμένα τα κουνούπια που μας ρημάξανε. Ούτε για το ντάμι που μας τσουβαλιάξανε το βράδυ μετά το ξεπάτωμα του κάτεργου. Δε θα μάθει για τους νυχτερινούς τουφεκισμούς, τους εφιάλτες και το υδροκόπημα, για την ψείρα και τους πυρετούς. Με τον Άγγελο όμως τι θα κάνω…
Περίεργο, δε με ρωτάει… Καλά κάνει. Μάνα είναι και καταλαβαίνει. Κάτι όμως πρέπει να της πω. Αλλιώς θ' αρχίσει να υποψιάζεται ό,τι μπορείς να φανταστείς.
Θα της πω ότι εκεί που μας πήγαν δουλεύαμε πολύ, αλλά ελπίζαμε ότι γρήγορα θα μας άφηναν ελεύθερους. Έτσι κάναμε όνειρα, Και στον ύπνο και στον ξύπνιο.
Εγώ μανούλα μου εσένα είχα στο νου μου. Τότε που πηγαίναμε να γιαλέψουμε στο γιαλό – καβουράκια, ακρογιαλιά,* γαλίπες, γαρίδες.
Θυμόμουν και τον παππού που μας πήγαινε για χάνεμα πριν χαράξει… Έχει κι εδώ θάλασσα. Πού ξέρεις, μπορεί να ξανάρθουν οι ξέγνοιαστες μέρες… Ν.Μ.

Αργά το βράδυ, είπα στη μητέρα μου πόσο τυχερός νιώθω που γύρισα πίσω και τους ξαναείδα όλους μετά από τόσο καιρό. Δεν θα άντεχα να της πω τα βάσανα που πέρασα και να ξαναβιώσω τον πόνο. Δεν θα ήθελα να ξανακούσω κάποιον να με ρωτάει «ποιον είδα», «ποιος θα γυρίσει»… Θέλω μόνο να σας βλέπω όλους όπως σας ήξερα, αφού πλέον κατάλαβα πόσο σημαντικοί είστε για μένα..
Με όσα πέρασα, ένιωσα σα να γλίστρησε η ζωή μπροστά από τα μάτια μου με όλες τις σκληρές δουλείες, τους σκοτωμούς και τις αρρώστιες. Νιώθω πια εξαντλημένος, αλλά και πιο τυχερός από ποτέ, διότι δεν πίστευα πως θα σε ξαναδώ. Τ.Μ.

Εκείνο το βράδυ όμως ήρθε και η θεία Μαρία. Με έπιασε αγωνία τι θα απαντήσω στα ερωτήματά της. Έβλεπα τα στεναχωρημένα μάτια της όλο επιμονή και τα έχανα. «Πού είναι; Τι έγινε;» ρωτούσε και ξαναρωτούσε.
Την πρώτη φορά της είπα απότομα «δεν ξέρω», ενώ μέσα μου με έτρωγε

η στεναχώρια και το ψέμα. Πώς να της πω πως είχε πεθάνει και μάλιστα εξ' αιτίας μου. (Τι εξαιτίας μου δηλαδή;) Όταν με ρώτησε για τελευταία φορά «πού είναι και πώς είναι», δεν μπόρεσα άλλο να κρατηθώ. Ξέσπασα.

Τα είπα όλα από την αρχή…

Ήταν ένα ήσυχο βράδυ. Ήμασταν έτοιμοι να κοιμηθούμε, όταν ξαφνικά ανοίγει η πόρτα και μπαίνει μέσα ένας μεθυσμένος φρουρός. «Το νούμερο 31328» Πάγωσα. Ήταν το νούμερο μου. Ήξερα τι θα ακολουθούσε. Θα με τουφέκιζαν.

Δεν πρόλαβα να το σκεφτώ και πετάχτηκε ο Άγγελος να πάει αυτός αντί για μένα. Πήγα να τον σταματήσω, αλλά είχε ήδη προχωρήσει. Τα τελευταία του λόγια ήταν «πες σε όλους πως τους αγαπώ και να μην με ξεχάσουν». Δεν πρόλαβα να πω για τα άλλα, γιατί δάκρυα ασταμάτητα άρχισαν να τρέχουν από τα μάτια μας.

Η θεία δεν μπορούσε να το πιστέψει – ούτε κι εγώ ακόμα το πιστεύω.

Άρχισε να φωνάζει «Όχι! όχι ο Άγγελός μου»

Όχι, όχι ρε Άγγελε, γιατί το έκανες αυτό; Ακόμα δεν μπορώ να το καταλάβω.

Ποτέ δεν σε κατάλαβα – αγύριστο κεφάλι…

Από τότε που πηγαίναμε στο Γυμνάσιο κανείς μας δεν σε καταλάβαινε… Μ.Λ.

Η εργασία πραγματοποιήθηκε από τους μαθητές/τριες του Β2 Γυμνασίου Λ.Αιδηψού:

Μόνου Μυρτώ (συντονίστρια)

Μάργαρη Νεκτάριο (συντάκτης 1ου κειμένου)

Μοβσεσιάν Τζορτζίνα (συντάκτρια 2ου κειμένου)

Λιγκατάι Μπεσάρτα (συντάκτρια 3ου κειμένου)

* (σαλιγκαράκια της θάλασσας)

ΦΥΛΛΟ Β

Ο Συνοικισμός της Αιδηψού

Ένα χιλιόμετρο έξω από την Αιδηψό, υπάρχει ένας προσφυγικός συνοικισμός. Δεν έχει συγκεκριμένο όνομα, διότι οι κάτοικοί του προέρχονται από διάφορα μέρη της Μικράς Ασίας: Τσεσμές, Αλάτσατα, Σαμψούντα κ.α.

Ήταν όλοι τους ψαράδες – τρατάρηδες και γνώριζαν την περιοχή της Αιδηψού πριν την Καταστροφή. Έφευγαν από τον Τσεσμέ του Αγίου Ελευθερίου, ψάρευαν στα νερά του Ευβοϊκού και επέστρεφαν μετά τα Φώτα. Έπαιρναν μαζί τους και πιτσιρίκια – ένα από αυτά ήταν και ο πατέρας του αφηγητή. Ήταν έμπειροι και επιδέξιοι ψαράδες. Γι' αυτό και όταν εγκαταστάθηκαν εδώ, δεν ασχολήθηκαν με τη γεωργία ή την κτηνοτροφία – ούτε καν για τις δικές τους οικογένειες.

Στην Καταστροφή της Σμύρνης, μάζεψαν τους μπόγους τους, μπήκαν στα καΐκια και ήρθαν κατευθείαν στην Αιδηψό. Δεν επιδίωξαν να ενσωματωθούν. Αντίθετα ήταν μία κοινωνία κλειστή, χωρίς επαφές με τους ντόπιους. Οι πρόσφυγες πρώτης γενιάς μιλούσαν τούρκικα. Τα επώνυμά τους (π.χ. Τσακίρογλου, Ουζούνογλού) αλλά και τα προσωνύμια (π.χ. Τσέτας, Τσαούσης) δηλώνουν το τουρκικό στοιχείο. Στο καφενείο του Πισσάκη υπήρχαν ναργιλέδες μέχρι τη δεκαετία του '80. Εκεί συνήθιζαν να πηγαίνουν οι άντρες μετά τη δύση του ηλίου, όπου έτρωγαν για βράδυ. Γινόταν και διαγωνισμός τραγουδιού. Και η βραδιά τελείωνε με την καθιερωμένη παρεξήγηση – την οποία δεν θυμούνταν την επόμενη… Πάντως μέχρι και σήμερα ακούγονται αμανέδες, όταν ο Υδραίος έχει κέφια (που συνήθως έχει).

Οι γυναίκες από την άλλη μεριά, τσακώνονταν γενικώς για ασήμαντους λόγους – και μετά από λίγο πίνανε καφέ μαζί. Τα απογεύματα μαζεύονταν στις γειτονιές, κάθονταν στα πεζούλια ή σε χαμηλά σκαμνάκια, έφτιαχναν καφέ και κουτσομπόλευαν. Είχαν αδυναμία στα λουλούδια, για τα οποία μπορούσαν να στήσουν καυγά πανηγυρικό. Τα ελληνικά τους ήταν διαφορετικά, με χαρακτηριστική προφορά, ιδιωματισμούς και τουρκικές λέξεις ή φράσεις.

Στην παραλία του Αγίου Νικολάου όπου άραζαν τα καΐκια τους, λειτουργούσε παστατζίδικο, το οποίο διοχέτευε τα αλίπαστα στην αγορά του Βόλου.

Υπήρχαν και πλανόδιοι ψαρομανάβηδες που διαλαλούσαν το εμπόρευμά τους πάνω σε τροχήλατες ψαροκασέλες.

Αυτό που έχει μείνει σήμερα από το ’22, είναι κάποια ξύλινα σπιτάκια, τα οποία μοιάζουν περισσότερο με κοτέτσια παρά με κατοικίες. Υπάρχει και το εκκλησάκι της Αγίας Φωτεινής.

Στη συνείδηση των προσφύγων δεύτερης γενιάς όμως έχουν αποτυπωθεί τα πάντα. «Βρέθηκα πριν λίγα χρόνια στο σπίτι του κουμπάρου μου. Είχα πάει να τον πολυχρονίσω για την ονομαστική του εορτή. Με κράτησε για το τραπέζι. Οι μόνοι ξένοι ήμασταν εγώ και ο σύζυγός μου. Όλοι οι άλλοι ήταν πρόσφυγες δεύτερης γενιάς. Μιλούσαν για τα καΐκια τους και για τις χαμένες πατρίδες.

Ιστορίες αστείες από τις αφηγήσεις των γονιών τους από την απέναντι πλευρά του Αιγαίου. Το σπίτι άστραφτε από καθαριότητα. Τα πάντα ήταν για φωτογράφηση.

Στη σκέψη μου ήρθε το ντοκυμαντέρ της Μαρίας Ηλίου για την Σμύρνη…»

Για την ολοκλήρωση της εργασίας εργάστηκαν οι μαθητέ/τριες:
Μηλιώτη Ευσταθία : Συντονίστρια
Κορέντη Κυριακή : συνέντευξη
Μαυροζούμης Γιώργος : διαμόρφωση κειμένου
Μαργωμένου Ευμορφία : συγκέντρωση πληροφοριών

Ευχαριστούμε θερμά τον κύριο Δημήτρη Τσερβελή για τη συνέντευξη που μας παραχώρησε.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η τελευταία παράγραφος αποτελεί προσωπική μαρτυρία της διδάσκουσας.

ΦΥΛΛΟ Γ'

«Έξι πρόσωπα περιμένουν το βαπόρι…»

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ

(Ένας αιχμάλωτος από τα Τάγματα Εργασίας, ένας στρατιώτης της Μικρασιατικής Εκστρατείας, ένας περιπλανώμενος αιχμάλωτος, ένας αγιογράφος από το Αϊβαλί, ένας σκλάβος ενός Τούρκου αγά από την Ανατολία και ένας διπλωμάτης από τη Σμύρνη πιάνουν κουβέντα στην «Έξοδο»).

ΤΟ Νο 31328_ Τελείωσε. Το Αϊβαλί άδειασε πια. Το απόγευμα φεύγει το τελευταίο βαπόρι. Όσοι είναι να φύγουν θα φύγουν. Αλλιώς δεν έχει άλλο. Απ' το Θάνο μαθαίνω πως κλαίνε όλοι στο σπίτι. Η μητέρα μου δε θέλει να φύγει. Ο γερο-πατέρας μου την παρακαλεί και της λέει πως έχουμε κορίτσια. Πρέπει. Έρχεται και σε μένα και με ρωτά απ'το παράθυρο τι να κάμει. Είναι πολύ συντριμμένος.
-Πατέρα, γρήγορα! του φωνάζω.
Θυμάμαι τη φαμίλια με το κορίτσι που πήραν χτες τη νύχτα.
-Να φύγετε γρήγορα, πατέρα!
Κατά τις τρεις το απόγευμα την καταφέρνουν, τέλος, και τη μητέρα μου πως «πρέπει».
Έρχουνται στη φυλακή και παρακαλούν τον αξιωματικό, μια τελευταία ικεσία: να τους αφήσει να μπουν μες το υπόγειο να μ' αποχαιρετήσουν. Με πολλές δυσκολίες τους δίνει την άδεια.
Είναι όλοι, ο γερο-πατέρας, η μητέρα μου, ο Θάνος, η Ανθίππη , η Σοφία , η Αγάπη , η Λένα, όλοι. Μ' αγκαλιάζουν πρώτα και με φιλούν τα παιδιά. Ένα-ένα, μόλις κάμουν το καθήκον τους , φεύγουν όξω. Οι σύντροφοί μου μας έχουν τριγυρίσει. Παρακολουθούν σιωπηλά. Με πιάνει απ' τους ώμους ο πατέρας μου. Δεν τον είχα δει να κλάψει ποτές. Με κρατά μια μακριά στιγμή έτσι, απ' τους ώμους, ύστερα σκύβει και με φιλά στο μέτωπο. Ένα νευρικό έχει πιάσει τα ματόκλαδά του. Ύστερα ,έχει ξοδέψει όλες τις δυνάμεις , κατεβάζει τα χέρια του.
Η μητέρα μου, που έρχεται τελευταία, δε θέλει να ξεκολλήσει από πάνω μου.
Με σφίγγει , δε θέλει να μ' αφήσει. Τα δάκρυά της μποδίζουν τα λόγια να βγουν καθαρά. Σηκώνει το πρόσωπό της , πιάνει το δικό μου με τα χέρια της και με κοιτάζει

σα μια εικόνα που δεν πρόκειται να τη δει ποτές πια, σκύβει πάλι, μου μαζεύει το σακάκι, ασυναίσθητα, να με κουμπώσει μην κρυώνω , σαν που ήμουν παιδάκι.
Η. ΔΗΜΟΥ_ Παιδί ήμουν κι εγώ, όταν με πήρανε κληρωτό! Ούτε ήξερα που πήγαινα… Έφτασα μέχρι το Εσκί Σεχίρ. Εκεί κολλήσαμε για κανένα χρόνο… Αύγουστος ήταν, όταν έσπασε το μέτωπο. Τη μέρα κρυβόμασταν και τη νύχτα βαδίζαμε. Κοντέψανε τα πόδια μας. Βλέπαμε όνειρα στον ξύπνιο μας. Να περπατάς και να βλέπεις όνειρα…
Ζητιάνοι γυρίσαμε … Αλλά καθαρίσαμε έξι: Γούναρης, Θεοτόκης, Στράτος, Πρωτοπαπαδάκης, Χατζανέστης, Μπαλτατζής….
ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΟΖΑΚΟΓΛΟΥ_ Στην καταστροφή της Σμύρνης, βρέθηκα με τους γονιούς μου στο λιμάνι, στην Πούντα. Μεσ' απ' τα χέρια τους με πήρανε. Κι έμεινα στην Τουρκία αιχμάλωτος.
Μεσημέρι πιάστηκα μαζί με άλλους. Βράδιασε και τα περίπολα ακόμα κουβαλούσαν τους άντρες στους στρατώνες. Κοντά μεσάνυχτα, όπως είμαστε ο ένας κολλητά στον άλλο, μπήκε η φρουρά και άρχισαν να μας χτυπούν, όπου έβρισκαν, με ξύλα, και να κλοτσοπατούν όσους κάθονταν χάμω, γόνα με γόνα. Τέλος πήραν διαλέγοντας όσους ήθελαν κι έφυγαν βλαστημώντας.
ΚΥΡ-ΦΩΤΗΣ_ Ανομία πολλή και κακία κι ανιστόρητος σκοτωμός γίνηκε στην Ανατολή. Πολλά μέρη στα οποία σκοτωθήκανε μυριάδες άνθρωποι στοιχειώσανε και φανερωθήκανε φαντάσματα και βρουκολάκοι με διάφορα σχέδια. Τη νύχτα ακουγόντανε φωνές σκληρές κι άγρια μουγκρίσματα και βροντές κι οχλοβοή , σα να πολεμούσε πολύς στρατός, κι αναστενάγματα και βρύχισμα δοντιών και σπαθόχτυποι και κονταροκρούσματα και κάθε λογής ταραχή σαν τούτου του κόσμου και σαν τ'άλλου κόσμου.
ΙΒΑΝ_ Λυπήθηκα πολύ… Πολύ λυπήθηκα μ' αυτό που έγινε, μ' αυτό που γίνεται, μ' αυτό που θα γίνει….
Γ.Σ_ Στο μεταξύ η Ελλάδα ταξιδεύει ολοένα ταξιδεύει
κι αν «ορώμεν ανθούν πέλαγος Αιγαίον νεκροίς»
είναι εκείνοι που θέλησαν να πιάσουν το μεγάλο καράβι με το κολύμπι
εκείνοι που βαρέθηκαν να περιμένουν τα καράβια που δεν μπορούν να κινήσουν
Η. ΔΗΜΟΥ_ Φυσάει λεβέντες. Με ποιο βαπόρι φεύγουμε;
Γ.Σ_ Το καράβι που ταξιδεύει το λένε ΑΓΩΝΙΑ 937.

ΤΕΛΟΣ.

Συντελεστές σεναρίου

*Ηλίας Βενέζης (το νούμερο 31328)
*Στρατιώτης του Ελληνικού Στρατού (προπάππος του μαθητή Ν.Μ.)
*Στρατής Δούκας (Ιστορία ενός αιχμαλώτου)
*Φώτης Κόντογλου (Εξ ανατολών πνεύματα οργισμένα)
*Όσιος Ιωάννης ο Ρώσος (από το Προκόπι της Καππαδοκίας)
*Γιώργος Σεφέρης (Με τον τρόπο του Γ.Σ.)
* και ο… Ευγένιος Ιονέσκο (που μας βοήθησε να βρούμε έναν τίτλο).

Ομάδα συνεργασίας

* Μηλιώτη Έφη (υπεύθυνη επεξεργασίας κειμένων)
* Κυργιώργη Δαυιδία (συγκέντρωση λογοτεχνικού υλικού)
* Κυριαζή Αικατερίνη (συντονίστρια πορείας εργασιών)
* Μάργαρης Νεκτάριος (συλλογή πληροφοριών)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ – ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Μερικές αναγκαίες πληροφορίες για την αντιμετώπιση διδακτικών προβλημάτων.

1. Ο/Η διδάσκων/ουσα υφίσταται έναν καταιγισμό από θεωρητικό και ασκησιολογικό υλικό που τον αγχώνει.
2. Η διδακτική πράξη διαψεύδει καθημερινά και τον πιο αυστηρά οργανωμένο σχεδιασμό.

Για να αποφευχθούν αυτές οι δυσάρεστες καταστάσεις επιβάλλεται η επανεξέταση και επανεκτίμηση του σχεδιασμού αμέσως μετά τη διδασκαλία κάθε ενότητας. Η ύλη πρέπει να οργανώνεται συνεχώς προ και, κυρίως, μετά τη διδασκαλία. Το θεωρητικό μέρος θα πρέπει να συρρικνωθεί, κατά το δυνατόν, έτσι ώστε να περισσεύει χρόνος για δραστηριότητες που κινητοποιούν ζωηρότερα τους μαθητές, κρατώντας αμετάπτωτο το ενδιαφέρον τους. Οι εργασίες τέλος πρέπει να είναι λίγες και εύστοχες. Πάντως ο επιμερισμός εργασιών περίπλοκων και απαιτητικών σε ολιγομελείς ομάδες μαθητών, λειτουργεί θετικά.

Έτσι λοιπόν το συγκεκριμένο σχέδιο δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Ο χρόνος για την αξιολόγηση των Φύλλων Α, Β και Γ δεν έφτασε και γι' αυτό χρησιμοποιήσαμε και μια επιπλέον ώρα για να σχολιάσουμε τις μαθητικές δημιουργίες. «Ουδέν κακόν αμιγές καλού». Ο χρόνος που περίσσευε αξιοποιήθηκε με «ανακύκλωση» της διδαγμένης ύλης και Παραγωγή γραπτού λόγου: Το τραυματικό γεγονός της Καταστροφής και της Προσφυγιάς ως επιβίωση στις μέρες μας μέσα από το τραγούδι της Σωτηρίας Μπέλλου «Μ' αεροπλάνα και βαπόρια…».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

α) *για τον λογοτέχνη*

Beaton, Roderick, Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία, Αθήναι, 1996

Δημαράς Κ. Θ. Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Αθήνα, 1975

Vitti. Mario, Η γενιά του τριάντα, Ερμής, Αθήνα, 1995

Τετράδια «Ευθύνης», Μνήμη του Ηλία Βενέζη, τευχ. 6. 1999.

Περιοδικό Διαβάζω «Μεσοπόλεμος και Πεζογραφία», 1992.

https://www.greek-language.gr/periodika/mags/filologos/1997/88/content

users.sch.gr/ipap/Ellinikos Politismos/eisodos.htm

https://filologika.gr

β) *για τη διδακτική*

Bloom-Krathwohl, Ταξινομία διδακτικών στόχων, τόμος Α΄, Αθήνα 1986.

Α. Μαδαμόπουλος, Διδακτικές προτάσεις, Αθήνα 1996, εκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ

Α. Δανασσή-Αφεντάκη, Διδακτική, τόμος Α΄ Αθήνα 1985

https://www.academia.edu

https://e-pimorfosi.cti.gr

https://www.patakis.gr

γ) *για το εξώφυλλο*

Η φωτογραφία είναι από το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι μαθητές/τριες του Β2 και η διδάσκουσα ευχαριστούν όλους όσους συνετέλεσαν στην πραγματοποίηση αυτού του πονήματος.